

Dosarul nr. 2ra-812/2022
2-20099985-01-2ra-08062022

Prima instanță: Judecătoria Strășeni, sediul Central (T. Andronic)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (L. Pruteanu, Iu. Cotruță, I. Țurcan)

DECIZIE

05 octombrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Victor Vizir, reprezentat de avocatul Vitalie Malai,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Vizir împotriva lui Gheorghe Răscoală cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere și,

acțiunea reconvențională depusă de Gheorghe Răscoală împotriva lui Victor Vizir cu privire la declararea nulității contractului de împrumut,
împotriva deciziei din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 18 august 2020, Victor Vizir a depus cerere de chemare în judecată, împotriva lui Gheorghe Răscoală cu privire la încasarea datoriei în mărime de 5 000 euro, a dobânzii de întârziere în mărime de 1 000 euro și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, în temeiul contractului de împrumut din 03 iulie 2018 a transmis pârâtului Gheorghe Răscoală, cu titlu de împrumut mijloace financiare în sumă de 5000 euro, cu termenul limită de achitare până la data de 30 aprilie 2019, iar pârâtul s-a obligat să restituie suma împrumutată, însă nu și-a onorat obligațiunile contractuale asumate.

A afirmat că, în scopul soluționării litigiului pe cale amiabilă a expediat la data de 08 noiembrie 2019 somație în adresa pârâtului Răscoală Gheorghe potrivit căreia a solicitat onorarea obligațiunilor asumate în baza contractului de împrumut din 03 iulie 2018, însă somația a fost lăsată fără răspuns și executare din care motiv s-a adresat cu prezenta acțiune în judecată.

Ulterior, Gheorghe Răscoală a depus împotriva lui Victor Vizir cerere reconvențională prin care a solicitat declararea nulității contractului de împrumut încheiat între Victor Vizir și Gheorghe Răscoală la 03 iulie 2018 ca fiind un contract simulat.

A menționat că, la 21 martie 2018, de fapt între S.R.L. „Revic Grup” în persoana directorului, Gheorghe Răscoală și S.R.L. „Vinăria Hâncești” în persoana directorului Victor Vizir, a fost încheiat contractul nr. 03/2018 de vânzare-cumpărare a materialului săditor-viticol.

În temeiul pct. 2.1 și pct.2.2 din contractul de vânzare-cumpărare nr. 03/2018 din 21 martie 2018, S.R.L. „Revic Grup” s-a obligat să pregătească și să livreze S.R.L. „Vinăria Hâncești” (marfa) material săditor -viticol până la data de 30 aprilie 2019, iar cumpărătorul și-a asumat obligațiunea conform pct. 3.1 al contractului respectiv să achite costul (valoarea) mărfii în sumă totală de 1 600 000 de lei în câteva tranșe, însă cumpărătorul S.R.L. „Vinăria Hâncești,” din motivul lipsei mijloacelor financiare nu și-a onorat obligațiunile contractuale asumate cu privire la achitarea costului (mărfii) materialului săditor –viticol.

Din cauza lipsei de bani în cont, directorul S.R.L. „Vinăriei Hâncești” Victor Vizir a propus ca prima tranșă care trebuia achitată în baza contractul de vânzare-cumpărare nr. 03/2018 din data de 21 martie 2018, pentru procurarea materialului săditor-viticol de la S.R.L. „Revic Grup” să fie achitată în numerar, prin încheierea unui contract de împrumut între persoane fizice.

A fost semnat contractul de împrumut de către părți la data de 03 iulie 2018, urmând ca mai apoi mijloacele financiare pe care trebuia să le achite cumpărătorul în tranșe pentru procurarea materialului săditor–viticol să fie transferate pe contul bancar ale vânzătorului, iar mijloacele financiare primite în numerar de vânzător cu titlu de împrumut în sumă de 5 000 euro, să fie restituite cumpărătorului în persoana directorului S.R.L. „Vinăriei Hâncești”, Victor Vizir.

A menționat că, părțile la încheierea contractului de împrumut din 03 iulie 2018, nu au avut intenția ca acest act juridic să producă careva efecte juridice, dar au urmărit scopul de a ascunde de serviciul fiscal achitățile în numerar efectuate între persoane fizice, la vânzarea-cumpărarea materialului săditor –viticol.

A indicat că contractul de împrumut din 03 iulie 2018 este un act juridic simulat fiind lovit de nulitate absolută.

A solicitat Gheorghe Răscoală respingerea acțiunii inițiale cu privire la privire la încasarea datoriei contractuale, a dobânzii de întârziere și cheltuielilor de judecată ca nefondată, și admiterea cererii reconvenționale cu privire la declararea nulității contractului de împrumut din 03 iulie 2018.

Prin hotărârea din 12 octombrie 2021 a Judecătorei Strășeni, sediul Central, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Victor Vizir împotriva lui Gheorghe Răscoală cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, și s-a admis cererea reconvențională depusă de Gheorghe Răscoală împotriva lui Victor Vizir cu privire la declararea nulității contractului de împrumut.

S-a declarat nul contractul de împrumut din 03 iulie 2018 încheiat între Victor Vizir în calitate de împrumutător și Gheorghe Răscoală în calitate de împrumutat.

Prin decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de avocatul Vitalie Malai în interesele lui Victor Vizir și s-a menținut hotărârea din 12 octombrie 2021 a Judecătorei Strășeni, sediul Central.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că în prezenta cauză civilă raportul juridic este guvernat de regimul juridic al dreptului de proprietate și actelor juridice, dat fiind că Victor Vizir a formulat în acțiune pretenție de încasare a datoriei, iar Gheorghe Răscoală a formulat în acțiune pretenție de nulitate a actului juridic fictiv.

Instanța de apel a reținut că, nulitatea este mijlocul prevăzut de lege pentru a asigura respectarea condițiilor de valabilitate a actului juridic, iar în măsura în care un act juridic concret nu respectă aceste condiții este lipsit de efectele sale prin intermediul nulității.

A stabilit că contractul de împrumut a fost încheiat cu intenția de a ascunde achitățile în numerar efectuate între persoane juridice pentru vânzarea-cumpărarea materialului săditor-viticol în baza contractului nr.03/2018 din 21 martie 2018, neavând intenția ca acest act juridic să producă careva efecte juridice.

Astfel, deși formal părțile au respectat forma la încheierea contractului de împrumut din 03 iulie 2018, nu a fost justificată realitatea unei asemenea convenții, în situația în care contractul de împrumut respectiv a fost încheiat fictiv, fără intenția de a produce efecte juridice, încheierea căruia a avut drept scop fraudarea fiscoului, eschivarea de la executarea obligațiilor asumate în baza contractului de împrumut din data de 03 iulie 2018.

Prin urmare, consimțământul este considerat un element esențial pentru valabilitatea contractului, iar importanța consimțământului rezidă nu numai în decizia unei persoane de a se obliga juridic, dar și în manifestarea acestei hotărâri.

Așadar, convenția încheiată în lipsa consimțământului, constituie temei de nulitate absolută a actului juridic.

Apreciind actele cauzei sub aspectul temeiului de nulitate invocat, instanța de apel a atestat că, acesta și-a găsit confirmare în prezenta cauză, în condițiile în care la încheierea contractului de împrumut din 03 iulie 2018 nu s-a urmărit intenția de a produce efecte juridice, dar intenția de a ascunde un alt act juridic, la caz nefiind întrunite cumulativ toate condițiile de validitate cerute de lege pentru încheierea unui astfel de contract, caz în care sunt aplicabile dispozițiile art. 201 din Codul civil.

În aceste circumstanțe de fapt și de drept, având în vedere că raporturile juridice între părți nu au fost constituite legal, instanța de apel a conchis că la caz se întrunesc temeiurile legale pentru anularea contractului de împrumut din 03 iulie 2018, soluția instanței de fond fiind întemeiată.

La 26 mai 2022, Victor Vizir, reprezentat de avocatul Vitalie Malai a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea reconvențională să fie respinsă integral, iar cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

În motivarea recursului a manifestat dezacordul cu hotărârile instanțelor de judecată și a menționat că intimatul prin reprezentantul său atât în ședința de judecată, cât și în cererea reconvențională, a confirmat faptul primirii sumei de 5 000 euro cu titlu de împrumut la 03 iulie 2018, astfel decizia privind declararea nulității contractului de împrumut este ilegală.

A susținut că soluția instanțelor de judecată este în contradicție cu prevederile art. 219 din Codul civil (în redacția de până la 01.03.2019).

A indicat că instanța de apel nu s-a expus asupra motivelor invocate în cererea de apel și anume că contractul de împrumut este din 03 iulie 2018, iar contractul de vânzare-cumpărare a materialului săditor viticol este semnat la 21 martie 2018, locul semnării contractului fiind diferit. Părțile contractelor fiind diferite, în primul contract fiind persoane juridice, iar în al doilea caz fiind persoane fizice.

Pretinsa simulare a actului juridic nu este confirmată de careva acte juridice, afirmația fiind una declarativă.

Instanța de apel nu s-a expus asupra argumentului că contractul nr. 03/2018 din 21 martie 2018 nu a fost obiect de examinare în prezentul litigiu, careva argumente și pretenții la conținutul și executarea respectivului contract nu au fost formulate.

A menționat că instanțele de judecată au aplicat eronat legea privind principiile declarării nulității actelor juridice. A invocat dubii de nepărtinire, menționând că avocatul intimatului Jana Buhnaci, care a participat în instanța de fond și apel, este soția unui judecător al Curții de Apel Chișinău, astfel ședința a avut loc fără apelant și fără a avea posibilitatea de a se expune asupra recuzării instanței de judecată.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 08 februarie 2022.

La data de 05 mai 2022 a fost expediată în adresa participanților la proces decizia motivată (f.d. 122), însă date privind recepționarea acesteia la materialele cauzei lipsesc.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Recursul a fost declarat la 26 mai 2022, astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel în termenul stabilit de lege.

În conformitate cu art. din 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin referința depusă de avocatul Buhnaci Jana în interesele lui Răscoală Gheorghe a solicitat declararea inadmisibilă a recursului în temeiul art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă.

Prin încheierea din 17 august 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Victor Vizir, reprezentat de avocatul Vitalie Malai, a fost considerat admisibil.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Verificând decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Colegiul constată că la caz se impune admiterea recursului, casarea integrală a deciziei

instanței de apel și trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În conformitate cu art. 376 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dispozițiile de procedură privind judecarea cauzelor civile în primă instanță se aplică și în instanța de apel în măsura în care nu sunt contrare dispozițiilor prezentului capitol.

Colegiul reține că instanța de apel a generalizat concluzia sa privind temeinicia solicitărilor reclamantului în cererea reconvențională de nulitate a contractului de împrumut din 03 iulie 2018 încheiat între Victor Vizir și Gheorghe Răscoală ca fiind unul fictiv, motivând, în esență, că sunt declarative argumentele pârâtului Victor Vizir în cererea reconvențională.

La acest capitol, se accentuează că reclamantul în cererea reconvențională a invocat caracterul simulat al contractului de împrumut din 03 iulie 2018 încheiat între Victor Vizir și Gheorghe Răscoală, pe când instanța de apel a motivat soluția făcând trimitere la art. 221 alin. (1), (3) din Codul civil (în redacția pînă la 01.03.2019) și a reținut caracterul fictiv al contractului de împrumut din 03 iulie 2018, formulând concluzii contradictorii.

Respectiv, necătând la faptul că caracterul fictiv sau simulat al actului juridic se sancționează cu nulitate absolută, Colegiul notează că instanța de apel urma să stabilească cu exactitate caracterul actului juridic contestat și să facă distincție clară dacă actul concret este fictiv sau simulat, așa cum în dependență de aceasta și consecințele pot fi diferite pentru părți și terți.

Or, actele juridice fictive și cele simulate au menirea să creeze o aparență juridică pentru terți și implică o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată, iar această neconcordanță are ca scop înșelarea terților.

La caz, Gheorghe Răscoală și reprezentantul acestuia avocatul Buhnaci Jana invocând simularea contractului de împrumut nu au argumentat și probat conexiunea dintre contractul de vânzare-cumpărare a materialului săditor-viticol din 21 martie 2018, încheiat între S.R.L. „Revic Grup” în persoana directorului, Gheorghe Răscoală, și S.R.L. „Vinăria Hâncești” în persoana directorului Victor Vizir, cu contractul de împrumut (pretins a fi simulat) din 03 iulie 2018 încheiat între Victor Vizir în calitate de împrumutător și Gheorghe Răscoală în calitate de împrumutat, totodată invocând doar evaziv că părțile s-ar afla într-un litigiu, în altă cauză civilă.

În contextul dat, instanța de recurs relevă că, instanța ierarhic inferioară pentru a avea o poziție certă la examinarea chestiunii cu privire la nulitatea contractului de împrumut ca fiind un act juridic simulat sau fictiv, urma să determine exact legătura și eventuala conexiune a contractelor specificate mai sus, iar în consecință să determine corect raportul între părți și natura juridică a litigiului dat, reieșind din

specificul acestuia, să-și motiveze decizia adoptată pe bază de dovezi certe a situației de fapt.

Sub aspectul celor relatate, este cert că la examinarea cauzei instanța de apel a încălcat normele de drept material, iar eroarea judiciară menționată nu poate fi corectată de instanța de recurs, deoarece apelantul a fost lipsită de posibilitatea de a-și susține poziția la etapa apelului.

Date fiind aceste încălcări, singura soluție legală și rezonabilă este casarea și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

În atare circumstanțe, se impune casarea integrală a deciziei atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de apel pentru a se asigura părților judecarea efectivă a cauzei în ordine de apel, ca garanție a legalității și temeiniciei actului judecătoresc ce va fi adoptat.

Din aceste motive, având în vedere problemele de drept ridicate la caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Victor Vizir, reprezentat de avocatul Vitalie Malai și de a casa decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. art. 444, 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Victor Vizir, reprezentat de avocatul Vitalie Malai.

Se casează decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Vizir împotriva lui Gheorghe Răscoală cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere și acțiunea reconvențională la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Răscoală împotriva lui Victor Vizir cu privire la declararea nulității contractului de împrumut, se trimite spre rejudecare în instanța apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecători

Dumitru Mardari

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Victor Burduh